

Overtuigende acteurs zonder dramatische lijn

HANDTHEATER BRENGT VOORSTELLING OVER DE
BROERS THEO & VINCENT VAN GOGH

Theo & Vincent heeft de nieuwste theaterproductie van het Handtheater. Een voorstelling over de in-

nige band tussen de schilder Vincent van Gogh en diens broer Theo. Anja Hidding zag de try-out.

„Amerikanen massaal in de rij voor Van

Gogh”, zo luidt een kop in NRC handelsblad van dinsdag 6 oktober. Van Gogh behoort tot de schilders die ons land in het buitenland als schildernatie beroemd gemaakt hebben. Samen met kunstenaars als Rembrandt en Vermeer is Vincent van Gogh beeldbepalend voor de rijke traditie van de Nederlandse schilderkunst. En dat is niet alleen omdat er bij kunstkeners grote bewondering bestaat voor zijn werk en in de kunsthandel fortuinen worden neergeteld als er eens een doek in de verkoop komt.

ANJA HIDDINGA

Foto's: Bob Bronshoff

Ook in de alledaagse cultuur van gewone mensen zoals U en ik zijn de schilderijen van Van Gogh geliefd. Wie kent niet de beelden van zijn zonnebloemen, van de korenvelden met vluchten zwarte vogels erboven? Reproducties en ansichtkaarten met afbeeldingen van zijn werk, maar ook sjaals, t-shirts, stropdassen, kaarsen en zelfs wijnflesetiketten met Van Gogh-thema's worden over de hele wereld verkocht. Door zijn wereldberoemd geworden zelfportretten is het waarschijnlijk ook een van de weinige schilders waarvan veel mensen een idee

hebben hoe hij eruit heeft gezien.

Als theatermaker mag je dan ook wel verwachten dat *dat* de beelden zijn die toeschouwers in hun hoofd hebben als ze naar de voorstelling *Theo & Vincent* van het Handtheater komen kijken. Zonder enige moeite zullen veel mensen het hoofd van John van Gelder op de prachtig vormgegeven affiches en programmaboekjes van de voorstelling als die van Van Gogh herkennen. En inderdaad, in de zaal klonken instemmende geluiden op de momenten dat in het stuk zijn schilderijen door de spelers werden uitgebeeld: de ophaalbrug, de zonnebloemen of de vogels boven een korenveld. Maar een beeld, ook al wordt het herkend, levert nog geen verhaal op.

Voor het verhaal van de voorstelling koos Mieke Julien, die voor script en regie tekende, uit een veel minder bekende

nalatenschap van de schilder. Het zijn fragmenten uit de brieven die de broers Theo en Vincent elkaar in de jaren voor Vincents dood stuurden. Deze stukken tekst vormen de kern van de voorstelling. „Er zijn geen teksten toegevoegd of spel-situaties bedacht”, meldt het programma-boekje. „We wilden het leven van Vincent van Gogh niet dramatiseren.” Het is naar mijn mening juist deze beslissing, die maakt dat de voorstelling niet echt gaat leven.

Misschien hebben spelers en regisseur hier te veel voorkennis verondersteld bij het publiek.

Voorkennis waardoor de fragmenten uit de briefwisseling beter begrijpelijk zouden kunnen worden. Zo schrikt de toeschouwer als in het begin van

het stuk Van Gogh, na een samenspraak met Gauguin, zijn oor afsnijdt. Niets heeft ons op deze gruwelijke gebeurtenis voorbereid. Het is algemeen bekend dat Van Gogh zichzelf zo heeft verwond. Maar alleen kenners weten dat dit het dramatische einde van de innige vriendschap tussen Gauguin en Van Gogh markeerde. Dat hun meningsverschillen over aard en betekenis van de afbeelding in de schilderkunst, zo hoog opgelopen waren, is niet zonder meer op te maken uit de tekst. Daarvoor zijn de brieven van deze negentiende-eeuwers veel te beleefd getoontzet. Zo blijft dit dramatisch moment voor de toeschouwer onverklaard.

Maar zelfs als iemand deze kennis wel zou hebben, is het de vraag of het genoeg zou zijn om de gebeurtenissen op het toneel tot leven te brengen en tot een

verhaal te maken. Brieven zijn tenslotte bedoeld om gelezen te worden door degene aan wie ze gestuurd werden. En dat is, in het geval van Theo en Vincent, iemand met intieme kennis van de afzender en een diepe betrokkenheid bij diens leven en werk. Op het toneel moet aan de intimiteit van de geschreven brief en de emotionele band tussen de broers gestalte gegeven worden met theatrale middelen.

Dat lukt naar mijn gevoel niet echt, het stuk blijft een beetje saai, ondanks het hoge niveau van de acteerprestaties en de fantasierijke choreografieën tussen de scènes. Als er één ding zeker is over deze voorstelling, dan is het wel dat de beide hoofdrolspelers prachtig spel ten beste geven in poëtische Nederlandse Gebarentaal. John van Gelder zet niet alleen een herkenbare Van Gogh neer, maar overtuigt ook in zijn verbeelding van diens gekte. Jean Couprie levert een fraaie Theo op. Een wat sombere, zorgelijke gestalte die naast de lichte, dromende Vincent, goed overeind blijft. De mooie kostumering levert in dit opzicht ook een echte bijdrage aan de voorstelling door de rake typering van de hoofd-karakters. Met hun vertolking van deze rollen hebben de acteurs hun plaats in het professionele theatercircuit overtuigend verworven.

Het is niet onmogelijk dat de voorstelling nog wat zal groeien. Ik zag tenslotte een try-out, de allereerste opvoering voor publiek in het theater. Aan de andere kant vond ik de spelers nu al overtuigen en zie ik niet hoe mijn belangrijkste bezwaar, de afwezigheid van een dramatische lijn, na verloop van tijd beter in de voorstelling zou kunnen komen te zitten. Daarvoor heeft het basismateriaal, de teksten, te

weinig dramatische kracht op het toneel en levert het te weinig ontwikkeling om lijn in de voorstelling te brengen.

Mijn oordeel is dus nogal gemengd. Het is duidelijk dat het Handtheater een dergelijk soort volwassen toneel-presentatie goed aankan. In alle opzichten is de

voorstelling zelf, het spel en de publiciteit eromheen tot in de puntjes verzorgd en maakt een uitgesproken professionele indruk. De tijd dat we blij waren met iedere theatervoorstelling in de Nederlandse Gebarentaal, hoe marginaal misschien ook, is echt voorgoed voorbij. Zeker voor het Handtheater. Dat de voorstelling zelf me niet altijd boeide, is wat mij betreft dus eigenlijk een luxe probleem. Gaat U vooral kijken en oordeel zelf.

Theo en Vincent. Een briefwisseling in Nederlandse Gebarentaal. Gespeeld door het Handtheater. Gezien: de try-out van dinsdag 6 oktober in de Brakke Grond in Amsterdam. Dit najaar en volgend jaar tot en met april nog te zien op diverse plaatsen in het land. ●